Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Lausunto

Dnro V/11536/2022

22.4.2022

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran lausunto

Viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyyntöön asiantuntijalausunnosta Valvira lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Uudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenmukaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua. Suomeen muodostetaan 21 hyvinvointialuetta, joille siirretään kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa suunnataan sote-uudistuksen myötä painopistettä järjestämisen sekä siihen kuuluvan omavalvonnan valvontaan. Uudistus tarkoittaa merkittävää muutosta Valviran valvomaan julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämis- ja tuotantojärjestelmään. Myös sote-uudistuksen hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että valvontaviranomaisen osaamista ja roolia on vahvistettava erityisesti järjestämisvastuun ohjaukseen ja valvontaan liittyvissä tehtävissä, joissa on uusi tarve laajamittaiselle ennakolliselle ja vuorovaikutteiselle valvontatoiminnalle jälkikäteisvalvonnan lisäksi. Valviran valvonnan painopisteeksi tulee järjestämisen ja omavalvonnan valvonta. Tämä merkitsee valvontaviranomaisen roolin vahvistamisen tarvetta järjestämisvastuuseen ja tuottamisvastuuseen liittyvän ohjauksen ja omavalvonnan edistämisessä, tukemisessa sekä viranomaisvalvonnan toimenpiteisiin ryhtymistä tilanteissa, joissa omavalvonta ei syystä tai toisesta riitä varmistamaan riittäviä, asianmukaisia ja turvallisia palveluja.

Valvontaviranomaisella täytyy olla myös kyky tarvittaessa voimakkainkin keinoin puuttua asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavaan toimintaan. Palvelurakennemuutos edellyttää Valviralta myös uusien toimintakäytäntöjen kehittämistä, mm. tietoon ja riskiarviointiin perustuvan valvonnan kehittämistä, ja sote-valvonnassa syntyvän valvontatiedon raportointikyvyn parantamista.

Väestön ikääntyminen, työvoimapula sosiaali- ja terveydenhuollossa, uusien teknologioiden, hoitomenetelmien ja uusien kalliiden lääkkeiden kehittäminen ovat lisänneet valvonnan tarvetta ihmisten yhdenvertaisten palvelujen saannin varmistamiseksi. Myös tavoitteet kaventavat lisääntyneitä hyvinvointi- ja

kirjaamo@valvira.fi Puhelin 0295 209 111 www.valvira.fi

PL 43, 00521 Helsinki
Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Faksi 0295 209 700

Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi
Faksi 0295 209 704

terveyseroja maassamme edellyttävät sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan merkittävää vahvistamista. Eriarvoisuus peruspalvelujen saatavuudessa on myös OECD:n ja muiden kansainvälisten tutkimusten perusteella ongelmallisin asia maamme terveydenhuollossa. Tällä hetkellä erityisesti perustason palvelujen saatavuudessa ja laadussa on merkittäviä puutteita ja alueellisia eroja. Valviran tulee pystyä jo ennakollisesti ohjaamaan ja valvomaan hyvinvointialueita palvelujen tasapuolisesta saatavuudesta koko maassa ja tähän tarvitaan lisäresursseja.

Mitä tulee tulossa olevaan uuteen Sote-valvontalakiin, esitys edellyttäisi arvion mukaan valvontaviranomaisille kokonaisuudessaan pysyvästi aikaisempaa suurempaa resursointia lupa- ja ilmoitusasiat korvaavaan palveluntuottajien rekisteröintimenettelyyn. Resursoinnin kasvattamisen tarvetta aiheuttaisi ensinnäkin ja pääasiassa se, että hyvinvointialueiden olisi vastaisuudessa rekisteröitävä palveluntuottajat ja palveluyksiköt yksityisten palveluntuottajien tapaan. Toisekseen rekisteröintimenettelyn tietosisältö kasvaisi nykyisiin menettelyihin verrattuna jonkin verran. Kolmanneksi valvontaviranomaisilla olisi velvollisuus arvioida rekisteröinnin yhteydessä yksityisten palveluntuottajien yleisiä edellytyksiä.

Rekisteröintimenettely olisi valtion maksuperustelain tarkoittama julkisoikeudellinen suorite palveluntuottajille, joten menettelyn kustannukset rahoitettaisiin lähtökohtaisesti palveluntuottajilta kerättävillä maksuilla. Aluehallintoviraston perimien maksujen tasossa olisi huomioitava Valviran ylläpitämän Soterin kustannukset, joita aluehallintoviraston olisi tuloutettava edelleen Valviralle.

Lain voimaan tullessa valvontaviranomaisille aiheutuisi muutoskustannuksia rekisteröintimenettelyyn siirtymisestä. Ensinnäkin palveluntuottajien rekisteri Soterin määrittelyn ja toteutuksen on arvioitu kustantavan Valviran ja aluehallintoviraston virkatyön lisäksi noin 2,5 miljoonaa euroa. Toisekseen valvontaviranomaisten olisi muutettava nykyisin voimassa olevat luvat ja rekisteröidyt ilmoitukset uuden lain mukaisiksi rekisteröinneiksi vuosien 2024, 2025 ja 2026 aikana. Nykyisten lupien ja rekisteröityjen ilmoitusten tietojen siirtyminen nykyisistä rekistereistä olisi saatujen selvitysten mukaan suurelta osin automatisoitavissa, mutta työtä aiheutuisi kuitenkin palveluntuottajilta kerättävistä lisätiedoista ja rekisteröintiä koskevista päätöksistä.

Edellä olevaan viitaten Valvira pitää tärkeänä, että jatkossakin turvataan riittävä rahoitus viraston tehtävien hoitamiseen.

Ratkaistu: 22.04.2022
Ratkaisija: Luomajärvi Jussi
Virka-asema: Hallintojohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.